

Lacza

2003 Lacza Tihamér: *Utazók, felfedezők, hódítók, kalandorok*. Dunaszerdahely, Lilium Aurum, 2003.

Rasmussen

1992 *Artistas Latinoamericanos del siglo XX*. Szerk.: Waldo Rasmussen, Edward J. Sullivan. Sevilla, The Museum of Modern Art – Ayuntamiento de Sevilla – Comisaría de la Ciudad de Sevilla, 1992.

Scheps

1993 *Lateinamerikanische Kunst im 20. Jahrhundert. Eine Ausstellung des Museum Ludwig, Köln 9. Februar – 25. April 1993*. Szerk.: Marc Scheps, Edward J. Sullivan, Dore Ashton. München, Prestel, 1993.

MELLÉKLET:**Latin-amerikai tánc ABC**

Argentína: Chacarera, Carnavalito, Pericón, Malambo, Gato, Chámame, Zamba, Milonga, Tango, Ranchera.

Bolívia: Bailecito, Carnavalito, Takirari, Huayno.

Brazília: Samba, Machicha, Lundú, Batuque, Frevo, Choro, Chorinho, Modinha.

Kolumbia: Cumbia, Porro, Bunde, Danzón, Guabina, Torbellino, Pasillo, Bambuco.

Costa Rica: Punto Guanacasteco, Torito, Callejera, Danza, Pasillo.

Kuba: Rumba, Conga, Habanera, Punto, Zapateo, Danzón, Mambo, Son, Guaracha, Guajira, Danza.

Chile: Cueca, Tirana, Cuando, La Resbalosa.

Ecuador: Pasacalle, Pasillo, Mazurka, Danzante, Guaranda, Sanjuanito, Cachullapi.

El Salvador: Barreño, Pasillo, Marcha, Danza, Mango.

Guatemala: Son, Chapín, Torito.

Haití: Merengue, Juba.

Honduras: Xique, Valse, Torito.

Mexikó: Huapango, Corrido, Jarabe, Bamba, Jarana, Sandunga, Chapaneca, Raspa.

Nicaragua: Zanatillo, El Suelto, Los Diablitos.

Panama: Mejorana, Cumbia, Tamborito, Curacha, Papelón, Pindin, Tono, Chirique.

Paraguay: Polca, Chámame, Galopa, Guaranía, Golpe.

Peru: Huayno, Vals peruano, Marinera, Resbalosa, Cachua, Tondero.

Puerto Rico: Plena, Danza puertorriqueña, Seis.

Dominikai Köztársaság: Merengue, Punto, Yuca, Criolla.

Uruguay: Pericón, Cielo, Cielito, Triunfo.

Venezuela: Joropo, Galerón, Pasacalle, Pasillo, Corrido, Vals venezolano, Polca, Merengue venezolano, Tamunague, Baile de San Juan.

Dóka Krisztina**A 20. század elejének társastáncai a magyar paraszti tánc kultúrában***

A 20. századi amerikai és nyugat-európai társastáncok magyar népi elterjedtségéről, népszerűségéről, illetve általában a paraszti/falusi tánc kultúrára gyakorolt hatásáról meglehetősen töredékesek, mozaikszerűek az ismereteink.¹ A társastáncok 20. század eleji hullámának megjelenése a falusi közösségekben már az első világháború körüli időszaktól dokumentálható. E táncok megjelenését, ugyanakkor a kor néprajzkutatójának a népi tánc készlet modernizálódása feletti „megbotránkozását” is jól tükrözik Györffy István 1922-ben megjelent sorai:

„Szűkebb hazámban, a Nagykunságon jártam a minap s úgy jött sora, hogy egy túrkevei lakodalomba kerültem. Az etnográfus mindig el van készülve, hogy a civilizáció valamelyik újabb vívmánya felüti fejét a jó vidéken, s legfeljebb egy mély sóhajtással veszi tudomásul, hogy megint egy lépést tettünk a »nyugati civilizáció« felé. Ami azonban a túrkevei lakodalomban látható volt, az már olyan megbotránkoztató haladást mutatott, hogy sóhajtással nem lehetett napirendre térni fölötte: Kuthen ivadékai azon módon csizmában, nyakkendő nélkül onestepet és tuszteppet táncoltak.”²

Az egy-egy falu, régió hagyományos táncéletét bemutató publikációkban is időről-időre rábukkanunk társastáncokra vonatkozó adatközlésekre, esetleg részletesebb leírásokra. Zsigmond József Felső-Maros menti (marosmagyarói) írása is felhívja figyelmünket e táncok terjedésére az 1930-as évek paraszti kultúrájában. A szerző falubeliként saját ifjúkori élményei alapján ad hiteles leírást a két világháború közötti táncéletéről, és szemléletes képet fest a divatos társastáncok hagyományos páros táncok közé épüléséről, tanulásukról és az új táncok körül kialakult konfliktusokról:

„Magyarón a táncrendet párnak nevezik, mely pár a régi szokás szerint a szaporának nevezett fordulóval kezdődött, ezt követte a lassú, amit táncdalok dallamára táncoltak, melyben a legények hangosan énekeltek, majd még egy szapora és befejezésül a karcsas volt. A harmincas évek közepe táján divatba jöttek az ún. »úritáncok«: a valcernek nevezett keringő, a siminek nevezett cselszton, foxtrott, a rumba és a tangó. Ezt kezdetben egyik cigányprimás családjánál, meglehetősen titoktartás mellett tanították egyes legényeknek, akik fizetségül füstölt disznóhúst, szalonnát és egy-egy véka gabonát vittek, kezdve a 1909-béli legényekkel. A táncosházakban is bizony több esetben verekedésre is sor került, amikor a legénysereg esetenként két pártra szakadt: egyik kiáltotta »Húzzad a simit!«, a másik még hangosabban »Húzzad a szaparát!«. A hagyományos népi táncok mellett majd csak az 1936-ban fölépített kultúrházban ismerték el hivatalosan és sorolták táncrendbe: keringő, simi-foxtrott, rumba, tangó és végül a csárdás.”³

* Az írás a 2011-ben megvédett A magyar táncfóklór átalakulása (1896–1945) című PhD disszertációm (Dóka, 2011.) 20. századi társastáncokkal foglalkozó fejezetének tanulmányváltozata. A tanulmány elkészítését támogatta az OTKA NK 77922. sz. pályázata. A 19. századi társastáncokról szóló összefoglalást lásd: Dóka, 2014. Ebben részletesen tárgyalom a valcer és a polka paraszti kultúrában betöltött szerepét, falusi gyakorlatát. A továbbiakban ezekre részletesen nem térek ki.

¹ A kérdéskör kutatása lényegében az elmúlt évtizedben indult el (Dóka, 2005., Kavacsánszki, 2007., Kavacsánszki, 2009.). E szöveg megírása óta újabb, a témával foglalkozó, illetve azt érintő írások jelentek meg, lásd különösen: Kavacsánszki, 2014.

² Györffy, 1955. 167. (Eredeti megjelenés: Karcag, 1922.)

³ Zsigmond, 1996. 189–190.

Faragó Józsefnek a mezőségi Pusztakamarás táncgyománnyát bemutató munkájában egyes társastáncok (valcer, polka, tangó, foxtrott, boszton) két világháború közötti előfordulására és ezek 1940-es évekbeli táncéletben betöltött szerepére találhatunk utalásokat. Azért is tanulságos e tanulmányból idézni, mert a leírás rámutat e táncok korabeli szerepére, és arra a fontos szempontokra, hogy a falusi társadalom különböző rétegeit időbeli eltéréssel érték el az új táncdivatok, illetve hogy meghonosítóik gyakran a falusi kézművesek, iparosok. A fenti leíráshoz hasonlóan Faragó is utal rá – és erre más vidékekről is bőven vannak leírásaink –, hogy a táncdivatok beépülése nem volt konfliktusok nélküli, használatukat a táncalkalmakon időről-időre verekedések kísérték:

„...meglehetősen nagy számú idegen vagy modern táncról kell megemlékeznünk, amelyek közül Kamaráson a tangó, polka és foxtrott az ismeretesebbek. Néha bosztont meg valcert is táncolnak, különösen olyankor, ha idegen van jelen, s kéri – vagy ha nem kéri, hadd lássa, hogy ők nemcsak »parasztosan« tudnak táncolni. Úri táncoknak nevezik ezeket, olyanoknak, amelyeket leginkább az iparosok kedvelnek. Ez az »iparos« a nemiparosok gúnyolódása egy egykori kovács nyomán, aki az r hangot nem tudta ugyan kiejteni, de annál gyakrabban hangoztatta, hogy az iparos az mégis csak iparos és nem pahaszt. A modern táncoknak csakugyan nem túlságosan nagy a jelentőségük a falu táncéletében. Már a cigányokkal is baj van, mert mindenikre csak egy-két dallamot tudnak, néha még egyet sem. Ezt kell változtatniok, de készségük hamar kimerül, s így a párban az úri táncok nagyon kevés időt kapnak. Nem is tudja mindenki őket, s ezért a falu közepén lakó műveltebbek a falu szélén és a határban lakó régimódiakkal néha összekoccolódnak.”⁴

Érdemes még elidőznünk az írásnál, mert a táncok hagyományozásával, közvetítőivel (a fentebb már említett iparosokon kívül, az inaskodó, városban szolgáló, katonáskodó, esetleg hadifogságot megjárta falusiak, és nem utolsósorban az őket kiszolgáló zenészek) és használatukkal kapcsolatban is tanulságokat tartogat:

„A falu közepét – e kifejezésnek inkább a képes értelmére gondoljunk, jöllehet a jelölés sok ténybeli valóságot is tartalmaz – az iparosfélek, a világlátottak jelentik, akik szolgálat, inaskodás, katonáskodás alkalmával városra is elvetődtek, s a modern táncok megtanulására, gyakorlására több alkalmuk kínálkozott. E táncok nem-ismerése nem szégyen. A cigány a csárdásból vagy bármelyik táncból minden átmenet, szünet nélkül szokott egy más táncdallamba kezdeni. Ilyenkor, ha modern tánc következik, a táncolók egyszerre megritkulnak, legtöbbször félreállnak. A bátrabbak – ha nem is tudják – ottmaradnak, botladoznak egy darabig. Ha semmiként nem megy, nevetnek, és ők is félrevonulnak.

A modern táncok tudása különben is nagyon viszonylagos. Sok legénynek jó a ritmusérzéke, úgy mozog a zenére, ahogy tud. Fő az ügyes mozgás; még szinte dicsőség is, ha az egyéniségét sikerül belevinnie. A lánnyal szemben még kevesebb a kíváncsi: úgy mozog, ahogy a legény irányítja, vagy rángatja. A modern táncok a bálban már régebb kedveltek. Táncba csak mostanában kerültek, miután a fiatalabb táncos nemzedékek is átérték azokat az alkalmakat, melyek e táncok elsajátítására segíthették őket. Legtöbb esetben a világlátás, járás-kelés. A lányok városban szolgáltak, a legények szintén. Vannak, akik inaskodtak, ismét mások, akik több évi olasz fogságot szenvedtek, ott tanultak táncolni. Sütő András,⁵ Trucza János és Szász Ferenc meglelt embereket a modern táncokat meghonosítók közül név szerint is megemlíthetjük. A Székely-család 11 nagylegény-nagyleány tagja közül nem kevesebb, mint 9 a világlátott. Bukaresttől a külföldi országokig végtelen sok volt a tánc tanulási alkalom, olyan sok, hogy lehetetlen volna valamennyi szál lelkiismeretes nyomon követése és felgömbölyítése. Akad ezenkívül egy-két olyan alkalom, amely az

⁴ Faragó, 1946. 10.

⁵ Sütő András, erdélyi magyar író (Pusztakamarás, 1927.— Budapest, 2006.).

ithoni tanulást is lehetővé teszi. Az öreg Vaszi cigány szerint a mostani megletteteket annakidején ő tanította az úri táncokra.”⁶

A fentiekhez hasonló különböző néprajzi leírásaink és általában forrásaink arról tanúskodnak, hogy a korábbi divatot képviselő valcer és polka és más 19. századi társastáncok századvégi, 20. század eleji népszerűségét a népi táncéletben a társastáncok újabb divathulláma követte az első világháború körüli időszaktól. A falusi táncéletben felbukkantak a onestep, a foxtrott, a tangó, a boszton, vagy a rumba. Jöllehet e divathullám táncainak magyar népi kultúrában való megjelenése a nyelvterület gyorsabban modernizálódó részein már az 1910-es, 20-as évektől tapasztalható, ugyanakkor egyes területeken tudunk ezek későbbi, 1950-es évek körüli megjelenéséről.⁷

A 20. század elejének társastáncai a 19. század népszerű táncjaival együtt elsősorban a falvakban is tevékenykedő táncitanítók révén terjedtek. Ilyen tánciskolai terjesztésről tanúskodnak azok a két világháború közötti tánckönyvek, amelyek már ezen újabb divatos táncok leírását is közlik. E könyvek az egyes táncok korabeli tánciskolai formájáról is képet adnak. Itt megemlíthetjük a Onesteptől a tangóig című, modern társastáncokat bemutató könyvet és ifjabb Róka Gyula, a magyarországi tánc tanári képzés vezető alakjának 1924-ben megjelent a Modern táncok albuma című művét.⁸ A 20. század elejének nemzetközi divatot képviselő társastáncai közül a magyar falusi kultúrára vonatkozó korabeli források legtöbbször a tangóról, a onestepről és a foxtrottról tesznek említést. Ezek előfordulását és népszerűségét a későbbi visszaemlékezések, néprajzi gyűjtések, továbbá a falusi kultúrában a 20. század végéig továbbélő táncváltozataik és kísérőzenéik is tanúsítják.

A tangó

A tangó dél-amerikai népi eredetű páros ütemű (2/4, 4/4 vagy 4/8-os) tánc, mely mint az „ölelés” tánca a 19. század második felében született Rio de la Plata régióban (Buenos Aires és Montevideo elővárosi közösségeiben). Kialakulásában szerepe volt a habaneranak és a milongának. Báli táncként „megszelídített”, stilizált formában 1910. körül terjedt Európában, és néhány év alatt lázba hozta az egész kontinentst.⁹

Tíz, húszas évekbeli széleskörű nemzetközi és hazai divatja a legkülönbébb csatornákon érte el a korabeli magyar falusi kultúrát. Terjedt az ekkorra népszerűvé váló tánciskolákkal,¹⁰ zenéjét közvetítették a cigányzenészek, és terjeszthették a két világháború között a falusi közösségekben is egyre népszerűbb rádió és a korabeli hanglemezek. Ezeknek köszönhetően a keringőhöz hasonlóan a tangó is széles körben ismert szórakozó tánc lett a 20. század első felében.¹¹ Falusi divatjáról tudunk a regionális monográfiák mellett a kéziratok forrásokból is.¹² Népszerűségére vonatkozóan érdemes idéznünk egy 1939-es kéziratból, amely egy derzstomaji (Jász-Nagykun-Szolnok) tanító-nőtől származik, aki a falu népi kultúrájának bemutatása kapcsán ír az új táncokról:

⁶ Faragó, 1946. 11.

⁷ Ilyen „kései” megjelenésről tájékoztat bennünket a mezőségi területre vonatkozóan Kallós Zoltán is: „Válaszúton a táncgyománnyok még viszonylag elevenen élnek, néhány évvel ezelőtt a hagyományos táncokon kívül mást még alig jártak. A modern társastáncok 10–15 éve kezdtek elterjedni, állandóságuk pedig csupán 4–5 éve történt. Emiatt egyes hagyományos táncok — különösen a férfítáncok — lassan kiszorulnak a táncrendből.” (Kallós, 1964. 236.) A tangó első-mezőségi falvakban való 1950-es évek eleji elterjedéséről ír Varga Sándor (Varga, 2009. 28.).

⁸ Bálint, 1921., Róka, 1924.

⁹ A tangóról és történetéről összefoglalóan: Boronkay, 1983–85. 3. kötet 490., Azzí, 1998., Béhaugue, 2001.

¹⁰ Tánciskolai terjesztéséről: Gönyey, 1958. 143., Pesovár F., é. n. 24., Pesovár F., 1960. 317. Magyar tánckönyvi leírása: Bálint, 1921. 44–49., Róka, 1924. 62–77.

¹¹ A tangó magyar népi tánc kultúrában 20. sz. első felében való előfordulásához lásd többek között: Faragó, 1946. 10., Maác, 1954. 38–39., Dánielisz, 1967. 149., Ratkó, 1996. több helyen, lásd főként 232., 257–258., Zsigmond, 1996. 189–190., Kavacsánszki, 2008. 67.

¹² Számos a témát érintő kéziratok anyag áll rendelkezésünkre, pl. EA 7706. 17., AKT 286. 13.

„Ma már a ropogós magyar tánc helyett tötyögő foxot, meg simuló tangót járnak. (A falusiaknak mindig az tetszik, ami divat, vagyis, amit városban látnak.)”¹³

A tánc megnevezése a nemzetközi terminológiához igazodott (tangó), és mérsékelt tempójú, negyedes alapliktetésű, páros ütemű, kötetlen szerkezetű, egyszerű motívumkincsű lépő táncként terjedt el a magyar falusi kultúrában.¹⁴ A tangó a 20. század második felében más 20. század eleji társastáncokkal és ezek következő hullámával idővel háttérbe szorította a hagyományos táncokat a falusi táncéletben. A tánc a magyar falusi kultúrában még az ezredvég lakodalmi táncpertoárjában is szerepelt.¹⁵

Onestep (vansztep)

A onestep páros ütemű (2/4 vagy 6/8-os), nagyon gyors, „indulószerű”, kötetlen szerkezetű egyszerű lépő páros tánc, mely az amerikai társastáncok 20. század eleji hullámával került Európába. A tánc, melynek elődje többek között a twostep, későbbi rokona a foxtrott, amerikai népszerűvé válása és európai megjelenése 1910. körülre tehető. Az 1. világháború környékén Észak-Amerika szerte és Nyugat-Európában is népszerű volt.¹⁶ Ebben az időben már nálunk is megjelent és a tangóval és a foxtrottal együtt szerepel az 1920-as évek elejének magyar táncműveiben is.¹⁷

A magyar falusi táncművészetben a onestep nagyobb népszerűségét a két világháború közötti időszakra tehetjük.¹⁸ A vansztepp név mellett ennek elferdített névváltozataival is előfordul a forrásokban, így vassztepp, vagy vassztepp, esetleg valcepp, vanszterp elnevezésekkel. Felbukkan belépő, belépős névváltozatokkal is.¹⁹ A onestepről tudjuk, hogy az első világháború alatt kedvelt volt a katonák között. Európai megjelenéséhez képest már tíz éven belül vannak adataink magyar kisvárosi, sőt falusi környezetben való felbukkanására. Elterjedése közvetlenül az első világháború körüli időkre tehető, népi előfordulására bőven vannak adataink, és ezek a nyelvterület legkülönbözőbb részeiről kerültek elő.²⁰ Legfőbb közvetítőit a többi divatos társastáncéhoz hasonlóan elsősorban a tánciskolák és emellett különösen a katonáskodó férfiak, a falusi iparosok, valamint a helyi értelmiség jelentették. E korszak divatos táncainak tánciskolai oktatására vonatkozóan írja Pesovár Ferenc a magyar paraszti táncéletet bemutató tanulmányában: „Az első háború után [a falusi táncmesterek] tanították az újabb társastáncokat, a charlestont, rumbát, onestepet (one step), majd a tangót és a foxtrotot is. A magyar táncok közül pedig a palotásokat, a magyar kettőt, a magyar szólót és gyakran a csárdást is.”²¹ A közösségeket kiszolgáló zenészek szintén

¹³ EA 7706. 17.

¹⁴ A tangó 20. század második felében betöltött szerepéhez illetve mozgásanyagához lásd, pl.: „[a tangót] két lépés balra, egy jobbra formában táncolják” (Berkes, 1969. 163.). Ugyanitt utalást találunk arra, hogy a tangót az 1960-as években menyasszonytáncként táncolták: „Egy 1967-es haraszi lakodalomban... az egy órás menyasszonytánc jó részét már a tangó foglalta el a hagyományos lassú és friss csárdás mellett.” (Berkes, 1969. 167.). A modern táncok második világháborút követő életére és mozgásanyagára vonatkozóan lásd még Hegedűs László kalocsai tanulmányát: „a fiatalág jelenlegi táncműve nagyon szegényes. Bármint húz a zenekar: tangót, rumbát stb., mindre ugyanazt a pár motívumot járják: lépegetés előre-hátra, kilépés oldalt és esetleg egy félfordulat. Ez most a csárdás is.” (Hegedűs, 1955. 122.) E korszakban a tangó falusi zenéjéhez, táncrendben való előfordulásához: Vavrincez, 2000. 323. 331-333., Dóka, 2007. 66.

¹⁵ Lásd, pl. Karácsony, 1993. 152-156.

¹⁶ A onestepről lásd: Boronkay, 1983-85. 3. kötet 18. és N.n., 2001.

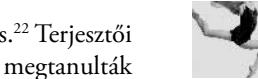
¹⁷ Magyar táncművészeti leírása: Bálint, 1921. 27-32., Róka, 1924. 25-30.

¹⁸ A onestep két világháború közötti népi előfordulásához lásd többek között Györfly, 1983. 458. [eredetileg 1922.], Bándy – Vámszer, 1937. 40., Martin, 1988. 230-232., Ratkó, 1996. 257-259., Felföldi – Martin, 1978., Kaposi, 1999. 47. Számos kéziratos gyűjtés is tanúskodik ebben az időben a onestep falusi felbukkanásáról: pl. EA 3287., EA 5419. 17.

¹⁹ Ez az elnevezés utalhat általában a modern társastáncokra is, vagy valamely más táncra, pl. a foxtrottra.

²⁰ A tánc előfordulásához lásd még: Martin, 1990. 443., Maác, 1954. 38.

²¹ Tánciskolai terjesztéséről: Gönyey, 1958. 143., Pesovár F., é. n. 24.

fontos közvetítői voltak a modern tánczenéknek, és a táncoknak, így a onestepnek is.²² Terjesztői között természetesen ott voltak a „világlátott” falusiak, akik a városban, fővárosban megtanulták a táncot, és otthon megtanították a falubelieknek.²³

Györfly István fentebb idézett 1922-es írása az egyik legkorábbi említés a tánc hazai népi használatára.²⁴ A onestepet egyes forrásaink gyakran csupán mint tánciskolában tanult, de nem vagy csak alkalmanként járt táncot említik. Az 1920-as, 30-as évekre vonatkozóan azonban úgy tűnik, hogy a falusi kultúrában a csárdás mellett már felbukkant mint szórakozó tánc.²⁵ Megtaláljuk bálí és lakodalmi szórakozó funkcióban. E táncra mint a fiatalok szórakozó táncára, más divatos 20. századi társastáncok (foxtrott, rumba) használatára, hagyományozódásukra és mozgásanyaguk „átalakulására” utalnak az 1930-as évekre vonatkozóan Bándy Mária és Vámszer Géza is Székely táncok című könyvükben:

„Az összes steppeken és trottokon keresztül a rumbáig, mindenik sorra kerül, hanem aztán egy odatévedt idegennek valóban tolmácsra van szüksége, aki előre bemondja neki – ez a Rumba, ez a Fox-trott és így tovább, mert különben az illető még »okuláron« keresztül sem ismeri fel a világvárosokban született s vándorlásában idetévedt modern táncot. Azonban ezek a szentségtörő elferdítések még sem felháborítóak, amikor látjuk, hogy egy csinosabb táncosnak taglejtéseit, milyen érdeklődő tolvaj szemmel lesi egy másik legény, aki minden vágyát, akaratát megfeszíti, hogy valamiképp olyanokat kanyarítson ő is, miközben »Sántító« lesz a »Kanyarító«-ból, de olyan, hogy istenes ember legyen, aki felismeri benne azt az eredeti csinos lejtést, amit a sántító legény a másiktól immár úgy is ellopott. És ráadásul még kevélykedik ezzel a tolvajsággal, mert úgy hiszi: az övé sokkal különb, hiszen ő kétszer akkorákat lódít magán s még a mellett a »Kanyarító« végére egy szép cifraságot is feltalál! Természetesen az öregeknek nemigen tetszik ez a »Rángató« (úgy nevezték el a rumbát) azért aztán, hogy nekik is kedvük teljen a táncban, közbe-közbe elővesznek egyet-kettőt az »igazikból«, a nekik való régiekből.”²⁶

A onestepet egy-két évtized népszerűség után újabb, hasonló karakterű, vele rokon tánc, a foxtrott divatja váltotta fel a magyar falusi kultúrában.

²² Lásd a korábbi idézeteinket, pl. Faragó, 1946. 11. Ratkó Lujza nyírségi monográfiájában a következőket olvashatjuk: „A geszterédi magyar primás például katonáskodása idején sok olyan magyar nótát, túltáncot tanult, amit a falujában akkor még nem ismertek. Így tanult meg, és vitt haza falujába többek között vassztepp- és foxtallamokat is. A primások gyakran nagyobb községekbe, esetleg városba bálázni járó legényektől tanulták el az új túltáncok dallamait, de az is megesett, hogy egy-egy tánciskolát szervező táncos tanította meg a helyi zenekarnak a túltáncok kísérő zenéjét a táncitanítás előtt pár nappal.” (Ratkó, 1996. 190.)

²³ Egy szatmári férfi Martin György 1950-es évekbeli gyűjtésében a onestep két világháború közötti tanulására így emlékezett vissza: „A táncokat legjobban az utcán, házaknál tanultuk, ahol együtt táncoltunk. Például a van steppet Palkó Róza, aki Pesten volt, az hozta be divatba, aztatt tanultam meg. Dancs Gizit aztán én tanítottam meg.” (AKT 612. 123.) Másik visszaemlékezésünkben a tánc tanulásáról így számolt be egy 1895-ös születésű sobri férfi: „Vanszteppet én tanítottam Sobron először 18-ban, pestiektől tanultam, két unokatestvérem volt itt.” (AKT 369.)

²⁴ Györfly, 1955. 167. [eredetileg 1922]

²⁵ A onestep 1920-as évekbeli falusi megjelenéséről, gyors, egy évtizeden belüli kikopásáról és a táncról való idegenkedésről lásd: Ratkó, 1996. 258-261.

²⁶ Bándy – Vámszer, 1937. 40-41.

A foxtrott

A foxtrott 20. századi társastánc, amely az Amerikai Egyesült Államokban röviddel 1910. után a regtime-ből, a twostepből és onestepből alakult ki. Páros ütemű, mérsékelt gyors, egyszerű motívumkinccsű lépő páros tánc, mely 1914. körül jelent meg Európában. Később kialakuló gyorsabb változata a quickstep, lassabb a slowfox.²⁷ Az 1920-as évek legelején magyar tánckönyve már tanúsítja a foxtrott hazai terjesztését.²⁸

A 20. század első felére vonatkozóan számos adatunk van a fox/foxtrott magyar falusi kultúrában való megjelenésére.²⁹ A táncnak a paraszti táncművészetben leggyakrabban előkerülő névváltozata, a fox esetében nem lehet egyértelműen elválasztani a foxtrottot későbbi lassú rokonától a slowfoxttól. A tánc népszerűségi idejéből, a gyorsabb tempóra való utalásokból, továbbá a táncciklusban való elhelyezkedéséből (gyakran a modern táncok között záró tánc) és az ezredvég falusi táncművészetében előforduló változatai alapján arra következtethetünk, hogy a táncnak elsősorban gyors változata (foxtrott) lehetett elterjedtebb. Emellett szól az a tény is, hogy a forrásokban legtöbbször gyors foxot, foxtrottot említenek, és csak jóval szórványosabban slow foxot. A foxtrott leggyakoribb népi megnevezései a foks és a foksztrott, emellett előfordulnak még a belépő, vagy az elferdített változatok a foxrod, a foxtró, a trott, vagy tréfásan a „menj el tőlem, jöjj hozzám” alkalmi megnevezés is.³⁰

Tudjuk, hogy a foxtrott a két világháború között a tánciskolák állandó és népszerű tánca volt, amelyet a táncitanárok közvetítettek a falvak felé is.³¹ Emellett természetesen e tánc is terjedt más csatornákon, pl. iparosok, városban munkát vállalók és az aktuális divattal tudatosan lépést tartó zenészek révén. Jóllehet a rá vonatkozó említések a néptánc kutatás korabeli irányultsága miatt többé-kevésbé esetlegesek, ugyanakkor a foxtrott széles körű elterjedtségét és népszerűségét tanúsítják. A modern táncok fogadtatásával kapcsolatban számos visszaemlékezésben előkerül a foxtrotttal (és a többi divatos társastáncsal) szembeni kezdeti ellenállás, a táncok mozgásanyagával, vagy a szoros összefogódzással szembeni idegenkedés,³² ugyanakkor a foxtrott helyi táncművészetbe való beépülésére utalnak a korabeli források, emellett a tánc és zenéjének továbbélő változatai is.

Korabeli és a korszakra vonatkozó publikációk és kéziratos források tanúsítják a foxtrott egy-két évtizeden belüli széleskörű elterjedését és a két világháború között általános szórakozó táncválasztását.³³ Lajtha László kőrispataki gyűjtésének előszavában említést tesz a foxtrottról és általában

²⁷ A foxtrotthoz lásd: Boronkay, 1983–85. 1. köt. 602., Norton, 2001.

²⁸ Bálint, 1921. 33-39.

²⁹ A fox/foxtrott magyar népi táncművészetben való előfordulásához a két világháború közötti időszakra vonatkozóan: Bándy – Vámszer, 1937. 40. (ld. a fenti idézetet), Faragó, 1946. 11., Maác, 1954. 38., Lajtha, 1955. 9–10., Gönyey, 1958. 143., Dánielisz, 1976. 149. (itt slowfox), Felföldi – Martin, 1978., Ratkó, 1996. 257–258., Zsigmond, 1996. 189–190., Kaposi, 1999. 47. Kéziratos gyűjtésekben 20. század első felére vonatkozóan, pl. EA 5419. 19. EA 7665.

³⁰ A máshol fox névvel jelölt különböző könnyűzenei dallamokra járt gyors lépő társastáncra Erdélyben helyenként a dzsessz elnevezést használják (ld. 36. l.). (Utóbbi elnevezés a korszak másik amerikai eredetű, divatos társastáncát jelölte.)

³¹ Gönyey, 1958. 143., Pesovár F., 1960. 318., AKT 286. 13. A foxtrott korabeli tánciskolai formájához: Bálint, 1921. 33-39.

³² Pl. „Molnár Gábor mátiszállai táncitanár úgy emlékszik vissza tyukodi tanításaira, hogy oda nem szeretett járni, mert állandóan megzavarták a tánciskola menetét. Megtörtént, hogy a tánciskolában tanítás közben odament két legény a zenészek elé és csárdást rendeltek, neki pedig megmondták, hogy üljön le, mert »nem kell fox, csak csárdás«” (Pesovár F., 1960. 321.) vagy „Hogyha a legénnyel táncolt a lány csárdást és egy kicsit odasimult, kikapott ám. Csak úgy volt szabad táncolni, hogy fogta a vállát és egy kicsit kifelé kellett tartani a farát. Mikor a fox jött, nem is akarták a parasztlányok táncolni, mert annál nagyon be kellett lépni.” (Berzence, Somogy m.) (Maác, 1954. 47.)

³³ Vö. a korábbi idézettel Faragótól és hátrébb Lajthától (Faragó, 1946. 10., Lajtha, 1955. 9–10.) Lásd még: Gönyey, 1958. 143. és a táncra vonatkozó korábbi lábjegyzeteket. Martin György táncdialektus-leírásában Kalotaszeg jellemzésénél a következőket olvashatjuk: „A modern társastáncok parasztságunk számára még elérhető fajtái (keringő, fox) szintén elterjedtek.” (Martin, é. n. [1970-1972] 230.)

az újabb zenei és táncdivatok két világháború közötti terjedéséről. Lajtha megjegyzése ugyanakkor utal a rádió terjedésére és a falusi tánczenei kultúrára gyakorolt hatására:

„A mai fiatalok már csak az újabb csárdásokat kéri. Ezek között nem egy a műdal. Sajnálatosan vannak falvak, ahol csárdást sem igen táncolnak már. Valcert, foxtrott-okat kérnek, azt, amit rádióból hallottak.”³⁴

A foxtrott 20. század második felében való továbbéléséről, sőt ezredvégi falusi divatjáról is vannak információink.³⁵

A leírásokból és a néprajzi terepmunkák anyagaiból kitűnik, hogy a társastáncok egyes egymással hasonló mozgásanyagú, hasonló tempójú, az elit kultúrában egymást követő divatokkal jelentkező változatai – így, pl. a fentebb említett onestep és foxtrott a népi gyakorlatban leegyszerűsödött motívumkinccsel, egymással összefonódva, terminológiában és zenében is keveredve jelentkezhetek.³⁶ Ugyanakkor, például a foxtrott és a tangó (és a velük gyakran összekapcsolódó korábbi divatot képviselő valcer) egymástól való megkülönböztetése a népi gyakorlatban és tudatban – kísérőzenék (dallamanyag, tempó, kíséretritmus) különbségeiből is fakadóan – következetesnek tűnik.

A 20. század első felének egykorú forrásaiból, néprajzi gyűjtéseiből, szakirodalmi feldolgozásokból, valamint a falusi zenekultúra 20. század második felében is rögzíthető gyakorlatából kirajzolódik a különböző társastáncok (keringő/valcer, tangó és foxtrott) és a hagyományos páros táncok (főként a csárdás) táncciklusba kapcsolásának gyakorlata, ahol a társastáncok egyes darabjai vagy kisebb ciklussá szerveződő sorozatai helyet kaphattak a hagyományos táncokból álló ciklusba épülve, vagy ezek egyes darabjaival összekapcsolódva.³⁷ Ugyanakkor megjelenhetett a társastáncok sorozata önálló táncciklusként is.³⁸ Az újabb táncdivatok megjelenése után is továbbél, illetve újraértelmeződött a táncok ciklussá szervezésének gyakorlata. A táncrendbe kapcsolás a korábbi, hagyományos mintákat követi a tempó fokozásában és a különböző metrikájú, páratlan és páros ütemű táncok táncrendbe szervezésében.³⁹

A fentebb tárgyalt táncok mellett szórványosabb utalásaink vannak még más, Európában ezekben az évtizedekben gyors ütemben egymást váltva divatba jövő táncok magyar falusi előfordulására is. A nemzetközi táncéletben a 20. század első felében megjelenő twostep, angolkeringő, shimmy, slowfox (foxtrott lassabb változata), charleston, rumba, szamba, majd a swing hazai falusi felbukkanásáról is tudunk.⁴⁰ Ugyanakkor úgy tűnik, ezek jóval kevésbé lettek népszerűek, divatjuk rövidebb életű és hatásuk is kisebb lehetett, mint a „fox”-é és a tangóé. Utóbbiak hosszabb időre beépültek a magyar falusi kultúrába, – megjelenésük az 1920-as évektől (foxtrott, tangó) adatolható, ugyanakkor falusi környezetben mint láttuk helyenként még az ezredfordulón is táncolják őket.

³⁴ Lajtha, 1955. 9-10.

³⁵ Lásd, pl. Ratkó, 1996. 163., Karácsony, 1993. 152-156.

³⁶ Vavrincez András Felső-Maros menti leírásából tudjuk, hogy a 20. század második felében a máshol fox néven táncolt középgyors-gyors lépő páros táncot dzsessznek hívták, és foxtrott, charleston és más divatos slágereket játszottak kísérőzeneként (Vavrincez, 2000. 332.). Emellett meg kell jegyeznünk, hogy a két világháború közötti időszak kedvelt foxtrott dallamai más táncok kísérőzenéjeként is felbukkannak, így pl. az 1960-as években Szlovéniában a még korábbi, 19. századi társastáncdivatot képviselő polka kísérodallamként (Berkes, 1969. 163.). Tudunk a foxtrott dallamok ugrós táncok kísérőzeneként való alkalmazásáról is (pl. Karácsony, 1991.).

³⁷ Pl. a valcer–fox–csárdás táncciklusként való említésével többször találkozhatunk. A hagyományos táncok és az újabb divatokat képviselő táncok táncciklusba építéséről lásd: Martin, 1970. 113-114. Táncrendváltozatok egy 1991-es inaktelki lakodalomban: valcer–fox–csárdás–szopora, tangó–csárdás, csárdás–valcer–tangó–diszkó, tangó–diszkó–csárdás, csárdás–keringő–diszkó (Karácsony 1993. 155-156.).

³⁸ A valcer–tangó–fox mint táncrend elterjedt gyakorlatnak tűnik a 20. század második felében. A valcer–tangó–dzsessz táncciklusként való előfordulásához a 20. század második felére vonatkozóan lásd: Vavrincez 2000. 333., Dóka 2007. 66.

³⁹ Vö. pl. valcer–tangó–fox táncciklus. Lásd még: 36-38. lábjegyzeteket.

⁴⁰ Lásd, pl. a korábbi idézetet Zsigmond Józseftől (Zsigmond, 1996. 189–190.) vagy a Székely táncok kötetből (Bándy – Vámszer, 1937. 40-41.).

Irodalomjegyzék

- Azzi**
1998 Azzi, Maria Susana: Tango. In: *International Encyclopedia of Dance*. 6. Szerk.: Cohen, Selma Jeanne. New York – Oxford, Oxford University Press, 1998. 91–94.
- Bálint**
1921 *Onestéptől a tangóig. A modern táncok könyve*. Szerk. Bálint Lajos. Budapest, Genius, 1921.
- Bándy – Vámszer**
1937 Bándy Mária – Vámszer Géza: *Székely táncok*. Cluj [Kolozsvár], Minerva, 1937.
- Béhaugue**
2001 Béhaugue, Gerard: Tango. In: *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. 25. Szerk.: Stanley Sadie. London, Macmillan, 2001. 73–75.
- Berkes**
1969 Berkes Eszter: A szlavóniai magyar népszíngő táncgyománnyai. In: *Táncstudományi Tanulmányok, 1967–1968*. (1969) 127–196.
- Boronkay**
1983–85 *Brockhaus–Riemann Zenei Lexikon*. 1-3. Szerk.: Boronkay Antal. Budapest, Zeneműkiadó, 1983–1985.
- Dánielisz**
1976 Dánielisz Endre: Munkavégző táncszokások Bihardiószegen. In: *Néprajzi Dolgozatok*, 1976. 147–150.
- Dóka**
2007 Dóka Krisztina: Paraszti táncterminológia – táncos tudat. In: *Táncgyomány: Átadás és átvétel. Tanulmányok Felföldi László köszöntésére*. Szerk.: Barna Gábor – Csonka-Takács Eszter – Varga Sándor. Szeged, Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, 2007. 53–82.
- Dóka**
2011 Dóka Krisztina: *A magyar táncfölkör átalakulása (1896-1945)*. Budapest, ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola Magyar és összehasonlító folklorisztika doktori program. 2011. (PhD disszertáció) <http://doktori.btk.elte.hu/lit/dokakrisztina/diss.pdf>
- Dóka**
2014 Dóka Krisztina: 19. századi társastáncok a magyar paraszti tánc kultúrában. In: *Táncstudományi Közlemények*, (2014) 2. sz. 49–66. http://real.mtak.hu/24764/1/Doka_19_sz_tarsastancok.pdf

Faragó

- 1946** Faragó József: *A tánc a mezőségi Pusztakamaráson*. Kolozsvár, Bolyai Tudományegyetem Néprajzi Tanszéke, 1946.

Felföldi – Martin

- 1978** Felföldi László – Martin György: Táncélet, néptánc és népzene. In: *Sándorfalva története és népelete*. Szerk.: Juhász Antal. Sándorfalva, Sándorfalva Nagyközség Tanácsa, 1978. 341–364.

Gönyey

- 1958** Gönyey Sándor: Tánctanulás falun. In: *Táncstudományi Tanulmányok*, (1958) 133–144.

Györfly

- 1955** Györfly István: Tánciskola a dűlőúton. In: Györfly István: *Nagykunsági krónika*. Budapest, Szépirodalmi Kiadó, 1955. 167–175. (3. kiadás)

Györfly

- 1983** Györfly István: A magyar tánc. In: Györfly István: *Alföldi népelet*. Budapest, Gondolat, 1983. 458–461.

Hegedűs

- 1955** Hegedűs László: Kalocsa és környékének táncélete. In: *Népünk hagyományai*. Szerk.: Igaz Mária – Morvay Péter – Simon Józsefné. Budapest, Művelt Nép Tudományos és Ismeretterjesztő Kiadó, 1955. 115–124.

Kallós

- 1964** Kallós Zoltán: Táncgyományok egy mezőségi faluban. In: *Táncstudományi Tanulmányok, 1963–1964*. (1964) 235–252.

Kaposi

- 1999** Kaposi Edit: *Bodrogköz táncai és táncélete, 1946–1948*. Budapest, Planétás, 1999.

Karácsony

- 1991** Karácsony Zoltán: Táncélet, tánc típusok. In: *Szatmári bandák*. Szerk.: Vavrincez András – Hans Hurtig. Budapest, Hungaroton, 1991. (Lemez melléklet)

Karácsony

- 1993** Karácsony Zoltán: Táncok egy inaktelki lakodalomban 1991. szeptember 7-8-án. In: *Martin György emlékezete. Visszaemlékezések és tanulmányok születésének hatvanadik évfordulójára*. Szerk.: Felföldi László. Budapest, Magyar Művelődési Intézet – MTA Zenetudományi Intézet, 1993. 147–157.

Kavecsánszki

2007 Kavecsánszki Máté: Társastáncok a magyar paraszti közösségekben a XIX-XX. században. In: *Notitiae Iuvenum. Tanulmányok Ujváry Zoltán 75. születésnapjának tiszteletére*. Szerk.: Kiri Edit – Kovács László Erik – Szilágyi Judit. Debrecen, Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Hallgatói Önkormányzat, 2007. 129–142.

Kavecsánszki

2008 Kavecsánszki Máté: A Konyári Sóstófürdő táncélete. Adatok a táncéletről a fürdő-narratívumok relációjában. In: *Fejértótól Messzelátó-Sóstóig. Néprajzi tanulmányok Hosszúpályi külterületéről*. Szerk.: Horváth László. Hosszúpályi, Bödi István Falumúzeum, 2008. 54–75.

Kavecsánszki

2014 Kavecsánszki Máté: *Néptánc - Társastánc - Társadalmi viszonyok: A társastáncok és a paraszti tánc kultúra kapcsolatának vizsgálata a történeti Bihar példáján*. Debrecen, 2014. (PhD disszertáció)

Lajtha

1955 Lajtha László: *Körispataki gyűjtés*. Budapest, Editio Musica, 1955.

Maác

1954 Maác László: Somogy táncélete. In: *Somogyi táncok*. Szerk.: Morvay Péter – Pesovár Ernő. Budapest, Művelt Nép, 1954. 36–54.

Martin

é. n. Martin György: *Magyar tánc típusok és táncdialektusok*. Népművelési Propaganda Iroda, h. n.

Martin

1970 Martin György: A marosszéki tánc ciklus. In: *Táncművészeti Értesítő*, (1970) 1. sz. 103–121.

Martin

1988 Martin György: *Bag táncai és táncélete. Bag – Néprajzi tanulmányok II*. Aszód, Petőfi Múzeum, 1988. 219–294.

Martin

1990 Martin György: Magyar táncdialektusok. In: *Magyar néprajz. VI. Népzene – néptánc – népi játék*. Szerk.: Dömötör Tekla. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1990. 390–451.

N.n.

2001 N.n.: One-step. In: *The New Grove Dictionary of Music and Musicians. 18*. Szerk.: Stanley Sadie. Macmillan, London, 2001. 412.

Norton

2001 Norton, Pauline: Foxtrot. In: *The New Grove Dictionary of Music and Musicians. 9*. Szerk.: Stanley Sadie. London, Macmillan, 2001. 135–136.

Pesovár F.

é. n. Pesovár Ferenc: *A magyar nép táncélete. Tánc tanulás, táncalkalmak, táncrendezés*. Budapest, Népművelési Propaganda Iroda, é. n.

Pesovár F.

1960 Pesovár Ferenc: Táncmesterek a szatmári falvakban. In: *Tánc tudományi Tanulmányok, 1959–1960*. (1960) 309–332.

Ratkó

1996 Ratkó Lujza: *A tánc mint tradíció a nyírségi paraszti kultúrában. "Nem úgy van most, mint volt régen..."*. Nyíregyháza – Sóstófürdő, Sóstói Múzeumfalú Baráti Köre, 1996.

Róka

1924 Róka Gyula: *Modern táncok albuma*. Budapest, Bichler Ny., 1924.

Varga

2009 Varga Sándor: Tánc történeti divatok hatása a belső-mezőségi települések tánc készletére. In: *Művelődés*, LXII. (2009) 3. sz. 25–29. <http://www.muvelodes.ro/index.php/Cikk?id=714>

Vavrincez

2000 Vavrincez András: Egy Felső-Maros menti prímás – Horváth Elek. In: *A magyar népi tánczene. Tanulmányok*. Szerk.: Virágvölgyi Márta – Pávai István. Budapest, Planétás, 2000. 302–350

Zsigmond

1996 Zsigmond József: Népi táncok, táncszók, táncbeli szokások és táncdalok. In: Zsigmond József – Palkó Attila: *Magyaró néphagyományaiából. Szemelvények*. Marosvásárhely, Mentor, 1996. 187–206.

Elektronikus hivatkozások**Dóka**

2005 Dóka Krisztina: Polgári társastáncok. In: *Sulinet Digitális Tudástár. A magyar néptánc típusai*. <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/muveszetek/tanc-es-drama/a-magyar-neptanc-tipusai/polgari-tarsastancok>

Kavecsánszki

2009 Kavecsánszki Máté: Társastáncok a magyar paraszti közösségekben. In: *Folkszemle*, 2009. december. http://www.folkradio.hu/folkszemle/kavecsanszki_tarsastancok/index.php

Kéziratok

- AKT**
286 MTA BTK Zenetudományi Intézet Néptáncarchívum Kézirattár, AKT 286. Pesovár Ernő gyűjtése, Kálmánca (Somogy), 1953.
- AKT**
369 MTA BTK Zenetudományi Intézet Néptáncarchívum Kézirattár, AKT 369. Gábor Anna gyűjtése, Sobor (Győr-Sopron), 1954.
- AKT**
612 MTA BTK Zenetudományi Intézet Néptáncarchívum Kézirattár, AKT 612. Martin György gyűjtése, Tiszaadony (Szabolcs-Szatmár), 1957.
- EA**
3287 Néprajzi Múzeum, Etnológiai Archívum Kézirattár, EA 3287. Major László: A serdülő kor népi szokásai és hagyományai. Gyergyócsomafalva (Csík), 1943.
- EA**
5419 Néprajzi Múzeum, Etnológiai Archívum Kézirattár, EA 5419. Gönyey Sándor: Galgamenti táncok. – Galgahévíz (Pest m.), 1948. Domony (Pest m.), 1948. Hévízgyörk (Pest m.), 1948.
- EA**
7665 Néprajzi Múzeum, Etnológiai Archívum Kézirattár, EA 7665. Csokai Imre: C.n. Kiskunhalas (Pest-Pilis-Solt-Kiskun), 1939.
- EA**
7706 Néprajzi Múzeum, Etnológiai Archívum Kézirattár, EA 7706. Gál Etelka: A női munka és a női sors Derzstomajon. Derzstomaj (Jász-Nagykun-Szolnok), 1939.

*Bolvári-Takács Gábor***Táncművészet –
egy folyóirat történetének
fordulópontjai**

A 2014. évi Tánc Világnapján negyedszer indult útjára a Táncművészet, Magyarország legrégebbi táncszakmai folyóirata, amely a művészeti ágat a legszélesebb keretek közt követi nyomon. Zaklatott történetét jól illusztrálja, hogy eddigi negyvenegy évfolyama több mint hat évtized alatt látott napvilágot.

Az 1949–50-ben néhány alkalommal megjelent Táncoló Nép után a Táncművészet első száma 1951 szeptemberében került az olvasók kezébe. Felelős szerkesztője az egykor mozdulatművész Ortutay Zsuzsa lett. A szerkesztő bizottságba Bán Hédi, Harangozó Gyula, Kálmán Etelka, Kenessey Jenő, Kovács Klára, László-Bencsik Sándor, Losonczy Ágnes, Molnár István, Pór Anna, Rábai Miklós, Roboz Ágnes, Szalay Karola, Vashegyi Ernő és Vitányi Iván kapott felkérést. A korabeli ideológiai elvárásoknak is megfelelni kívánó lap 1956 októberéig minden hónapban megjelent. Tartalmában törekedett a változatosságra, a kritikákon és tudósításokon túl interjúkkal, olykor tudományos igényű közleményekkel kísérte figyelemmel a hazai táncszakma fejlődését.

A lap kiadása 1956 novemberétől szünetelt. A szakírók 1958-tól a Muzsika című folyóirat hasábjain kaptak helyet. A később táncrovattá fejlődött kezdeményezés nem pótolta az önálló folyóiratot, bár Körtvélyes Géza tánc-történész, mint rovatszerkesztő, gondoskodott az igényes tartalomról. Az újraindulásra 1976 szeptemberéig várni kellett. A néptánc-kutató Maác László főszerkesztőként nemcsak azzal végzett úttörő munkát, hogy az akkorra már konszolidálódott hazai sajtóéletben helyet szorított az ismét önálló Táncművészetnek, hanem azzal is, hogy 1990-ig terjedő vezetői periódusa alatt máig meghatározó jelentőségű tánckritikus és szakíró generációt nevelt ki.

A politikai rendszerváltozás megszüntette az állami kiadói háttérrel, mindez egybeesett Maác László nyugdíjba vonulásával. A folyóirat kiadását magánalapítvány vette át, a főszerkesztői posztot Kaán Zsuzsa tánc-történész foglalta el. Az általa szerkesztett első, 1991. márciusi számban felvázolta – nyugati mintákon alapuló – elképzeléseit a lap tematikájának lehető legszélesebb körű értelmezésére, a tudományos igényű szaklap és a bulvárlap szintézisére, szponzorok és hirdetői bevonási szándékával. A harmadik korszakát kezdő Táncművészet anyagi nehézségei ellenére sikeresen dokumentálta a hazai táncélet eseményeit és törekedett a korábban kevés nyilvánosságot kapó műfajok és az amatőr mozgalom eseményeinek bemutatására is. Bár a hazai táncélet legjelentősebb képviselői a lapot mindig biztosították szakmai támogatásukról – az utolsó megjelent évfolyam évében a védnökök Markó Iván és Seregi László, a szerkesztő bizottság tagjai Esztergályos Cecília, Harangozó Gyula, Keveházi Gábor, Kricskovics Antal, Kun Zsuzsa, Nádas Myrtil, Szakály György és Zsuráfszky Zoltán voltak –, az ezredforduló után a főszerkesztő lényegében egyedül harcolt a lap gazdasági fennmaradásáért.

Kaán Zsuzsa 2011-ben elhunyt. A Táncművészet a 2010/4. számmal ismét álomba szenderült. A kiadói jogok átvétele után a Noverre Táncművészeti Alapítvány 2013-ban kezdte meg az előkészületeket az újraindításra. Szervezési okokból a folyóirat kiadását végül a Honvéd Együttes vál-